

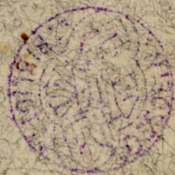
Ярослав Гординський.

УРИВОК ПСАЛТИРИ
XIII—XIV В.

Відбитка в «Записок Наук. Тов. ім. Шевченка» т. CVI.

У ЛЬВОВІ, 1912.

191031

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка.

191031

ДНБ України ім. В. Стефаника

01330129J

ДНБ України ім. В. Стефаника

2006

Ярослав Гординський.

УРИВОК ПСАЛТИРИ

ХІІІ—ХІV В.

Відбитка з «Записок Наук. Тов. ім. Шевченка» т. CVI.

У ЛЬВОВІ, 1912.

191031

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка.

191031

0.10.1951

И. 56613

2mf

Львівська бібліотека
АН УРСР
№ И 0509955

I. Палеографічні прикмети.

В осени 1908 р. передав мені мій ученик Орест Кузьма невеличкий рукопис формату 8-кп. На середині верхньої шкіряної оправи бачимо тільки знак: Ч. 56. Це єрейський Службник, писаний у XVIII в. Зараз на першій стороні рукопису стоїть обік повторення згаданої сінтури ще й підпис: *Θ. Лисяк(ъ)*. Текст рукопису — Служба Божа св. Івана Золотоустого із додатком принагідних служб. Рукопис писаний досить гарно як на XVIII в., але не представляє особливого інтересу. Цікавий тільки запис, що починаєть ся від осьмого листка, писаний скорописом XVIII в.: *Син¹⁾ Службникъ х²⁾ Івана на Ізуского Пароха Chliwczoskego Писалъся Року 1762 а х³⁾ товѣ і т. д. — слідує звичайна формулка заборони відчуженя. Як бачимо з сего запису, о. Йоан Іжвцький був під сильним польським впливом, коли мішає руські й латинські букви в письмі. Для характеристики його (коли він писав сей Службник, а як ні, то кружка сьвященників, до якого й він належав) треба зазначити, що рукопис починаєть ся латинським словом: *INTENCIЯ*³⁾. Це для означеня зверхнього вигляду рукопису, який поза сим лишавмо зовсім на боці. Додам ще тільки, що по словам проф. Леонтія Кузьми (якому складаю щирю подяку за передане рукопису) був сей рукопис колись власністю о. Теодора Лисяка з Довжнева коло Белза⁴⁾.*

¹⁾ Три значки над и пропускаємо. ²⁾ Відай латинське *x* = *xiędza*.

³⁾ Сей рукопис передав д. Гординський до бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка. *І. Ф.*

⁴⁾ Теодор Лисяк, один із наших діячів п'ятидесятих років, умер 1900 р. у 83-тньому році житя. Але й його отець, міщанин із Угнова (умер 1870 р.), називав ся також Теодор. Пор. Кореспонденція Якова Головацького в літах 1850—52. Видав Др. Кирило Студинський. У Львові, 1905 стор. XXIII.

Та важнішою показала ся зараз на першій погляд оправа книжки. Була вона дуже примітивна, зложена з ясно-бронзової мягкой шкіри, загненої по краях. В середині наліплено сі краї кількома листками паперу, на яких виписано в два стовпці частини якоїсь церковної книжки XVII в. (здасть ся Цвітної Тріоди¹⁾). По відклеєнню сих листків виявило ся, що окладинка вложена ще від шкіри товстим сірим полотном, загненим подібно як шкіра. До полотна прикріплено три пергамяні листки, які творять предмет отсеого дослідю. Були вони зліплені в сей спосіб, що входили один у другий, тому й букви з них відбіли ся не тільки на полотняній основі, але й на них самих. З другого боку були наклеєні на них частини згаданого рукопису XVII в., які треба було відліпити змиванем теплою водою. Та при сьому деякі букви з тих карток лишили свої сліди на пергаміні. Така історія відкрита сеї памятки.

Пергамяних листків заховало ся, як згадано, три. Крім того знайшло ся ще вісім маленьких пергамяних відривків. Усі три листки частина одного рукопису, як се показує зовсім певно однакоє письмо й однаквй зміст. Що до маленьких шматочків, то шість із них належить також сюди. Один із них порожній, а один писаний иншим, мабуть пізнійшим письмом. Те саме письмо мають ще й два інші відривки. Се показувало, що рукопис знищено вже давно, понаписувавши нове між старий текст, хоч із другого боку можливе й те, що між текст вписано пізнійше меншими буквами якісь поясненя; таких приписків у великих листках зовсім нема — вивмок творить тільки остання сторона, де дописано щось на горі. Більше про сі дописки нема що сказати, бо те, що можна відчитати з них, не дає права до в'язких виводів.

Рукопис писано на добрім, тонкім пергамяні, при відмиваню він не потерпів нічого. Тепер ще кілька слів про зверхній вигляд кожного листка з окрема, упорядкувавши їх усіх на основі змісту.

1-ший листок. Перша сторона починаєть ся словами: сѣ о и..., оборот: с л^а (?). Листок має 20 см. довжини. На долині об'ятій він нерівно. На середині має вріз 4 см. глибокий, а 1 см. широкий — витяв його той, що оправляв Служебник. Шерина листка виносить 17 см. Всі береги досить нерівні. На долині листок надвищений троха дірочками й вирваним кусничком. Текст на першій стороні читкий дуже добре, бо папір і верства клію дали змити ся

¹⁾ Сі листки, яких текст не сходить ся з текстом Цвітної Тріоди, варті особливої уваги задля свого языка та правопису і будуть опубліковані мною. *I. Ф.*

без труду, а добре чорнило (темної краски із незначним переходом у руде) тільки місцями полиняло дещо. Киноварові (огнисто-червоні) букви виступають також добре, хоч троха гірше, ніж писані чорнилом. Значно гірше заховала ся друга сторона. Наслідком приклеєня полиняло тут дуже чорнило, а на пергаміні лишили ся великі білі плями. Тому читати букви доволі трудно, бо багато їх виблідло дуже, а до того вищий листок відбив на сій стороні ряд своїх букв. Та передовсім потерпіли киноварні букви, бо на них киновар потріскав і вигришав ся. Дещо таки годі відчитати.

2-гий листок. Перша сторона: и хъ нѣ..., оборот: и с хъ р а н ю... Довжина листка: 19·5—20 см, бо й він відтятий нерівно. Ширинна 17—19 см., отже 2 см. більша ніж у першому листку. Походить се відси, що листок був очевидно початком „зшитка“, в які згивано в старину пергамін, призначений до писаня. Теке заховав ся досить добре, тільки на першій стороні виливняв трохи. Тут іде майже серединою вертикальний стовпик червоних букв, що відбили ся з вишого листка. Край листка почорнів і знищений троха, наслідком чого букви відчитати тут не можна.

Сюди належить ще малий відривок, що почитається: і с ѣ..., оборот: с и... Він високий на 2·5 см. До слідуєчої сторони в тексті нічого не бракує, отже довжина цілого листка мусіла виносити найменше 24 см. (бо і в середині між великим листком а шматочком недостає дечого).

3-тий листок. Перша сторона: с ѣ м ѣ кри хъ с ѣ..., оборот: гр ѣ ш ѣ н ѣ т ѣ... Довжина: 19·5 см. Ширинна 17—19·5 см. в горі, а в долині, де частина вирвава: 14·5—15 см. Се, здається, кінець „зшитка“. Письмо заховане досить добре; на обороті плями, як у першому листку. Тут і чорнило полиняло дещо. Рукопис писаний на лінійках, зроблених тушним лінеалом. Такі лінійки (заглублені на першій стороні, випуклі на обороті) йдуть не тільки в шир, але й з гори на долину. Тих останніх є 4. Перша й остання, се межі, в яких держить ся менше більше письмо, починаючи від киноварних букв. Крім того є ще між ними 2 такі лінії віддалені від тамтих коло 7 мм. До чого вони? По правім боці їх задача ясна: вони мають відділяти киноварні букви і служити границею, від якої починається чорне письмо. Що до лінії по лівому боці, то її призначення неясне; вона потягнена мабуть тільки для симетрії. Сторінки, де нема титулів, мають по 24 рядки письма (пр. на 2-гій листі). Колиж зважимо, що сюди треба ще додати один із малих відривків, що має 2 рядки, і прийняти, що 2 рядки ще випало, то число всіх рядків на колишній цілій стороні було: 28.

Письмо належить до типу устава. Його почерк зближений девчому (хоч не скрізь) до почерка Христинопільського Апостола XII в.¹⁾, а дещо також до Київської Псалтирі 1296 р. (по Карському), тільки в нашій рукописі букви не такі видовжені. Букви писані незвичайно старанно й рівно, ставлені просто. Загально висота букв: 3 mm. Писані вони над лінією, і в гору крім **ѣ** і значків над буквами не виступає ні одна буква. Натомість у долину перетягнені деякі букви поза лінію — про них скажемо низше. Майже всі букви т. зв. малі букви, висміків дуже мало. Рукопис поділений на стихи, а кождий із них має 1—3 рядки. Перші букви рядків, ініціали та заголовки писані киноваром.

Ініціалів заховало ся три: **Б**, **Х**, **В**, а вид їх такий

Як бачимо, їх висота різна: **Б** — 1·6; **Х** — 1·4; **В** — 1·8 см. Рисунок примітивний, геометричний. Тільки у **В** бачимо слід ростинного орнаменту, що зв'язаний у своїй суті з буквою. У почерку вищих букв бачимо отсі важніші прикмети:

а — представляє звичайний тип сеї букви, при чім права сторона легко вломана часами до середини. Буква подає на незамкнений трикутник. Горішня частина лівого боку починаєть ся або зараз з гори або троха низше.

б — має долішню частину досить малу так, що між закінченням горішнього зубця а круглою частиною досить широка прогалина. Верхня частина виступає троха поза низшу.

в — має обі частини часами майже рівні; однак звичайно горішня дещо менша від долішньої.

е, ю, ѳ — має все вигляд вузкого **є**. Що до **ю**, то відомо, що воно належить до важних букв із палеографічного погляду. У давніших рукописах **є** риса, що лучить і та **ѳ**, звичайно горизонтальна й поведена через обі букви так, що творить властиво одну лінію. Чим пізніший рукопис, тим більше віддаляєть ся **є** при і від **ѳ** при **ѳ**, посуваючи ся в гору або приймаючи скісний вид. У нашій рукописі **є** писано неоднаково, немов переписчик вагав ся між

¹⁾ Ilor. Actus Epistulaeque Apostolorum palaeoslovenice. Ad fidem codicis Christinopolitani saeculo XII° scripti edidit Aemilianus Kalužniacki. Vindobonae. MDCCCXCVI, де й подано добру фотографію одної сторінки.

старим способом писання і новішою манерою. І так старе **ю** бачимо: 1-ший л., 19-тий і 23-тий рядок: **ю го**; пс. 113: **и ю р д л н ъ**; 2-гий л.: 5-тий і 12-тий р.: **мо ю**, обор.: 15-тий р.: **т ко ю**; 3-тий л.: 2-гий р.: **т ко ю м оу**, 19-тий р. і обор. 10-тий р.: **т ко ю**. Як бачимо, в сьому невеличкому відривку більшого колись рукопису є дев'ять випадків старого способу писання букви **ю** і то порозкидуваних по цілім тексті. Та попри те переважає вже инший почерк: риса при **і** піднесена більше або менше в гору, а раз (в останнім рядку 1-шої сторони, у слові: **про г н ѣ к л а е т ѣ с ѡ**) навіть скісна троха. Та при тім се підвишене ніколи не буває таке значе, аби дотикало пр. аж верха букви **е**, як се дієть ся звичайно в пізніх рукописах.

ж — писане на п'ять рухів. Старого **ж** на три рухи не знаходимо. Верхня частина менша від долішньої, але ще досить пропорціональна. Всі лінії перетинають ся найчастійше в одній точці, хоч буває й таке, що ломана лінія з правого боку дотикає прямої троха низше, ніж ліва. Долішні кінці ломаних ліній часами легко вигнені. Таке **ж**, як у нас являєть ся — по Карському — вже від XI в., а передовсім часте воно в XIII в.

з — має видовжений вид. Верхня головка збудована в сей спосіб, що горішня риса, дуже тонка, стикаєть ся під острим кутом із скісною лінією, часом легко вигненою. Низша частина дуже груба в місці, де стикаєть ся з горішньою, далі що раз тоншає, аж переходить в острій кінчик, що лежить низше лінії; він досить довгий, лагідно опущений у низ і звичайно не дуже вигнений.

и. Поперечка находить ся тільки троха висше середни стовпиків, як се й буває звичайно в пам'ятках XIII в.

і — знаходимо тільки два рази.

л — має обі частини рівні, тільки права товстійша.

м — писане в сей спосіб, що середня частина не виступає поза лінію і має форму параболі. Її почерк зближений дещо до почерку сеї букви в Остромировім Євангелію — середина кругліша як пр. у Христинопільським Апостолі.

н — має тонку рису в середині похилену від правої до лівої сторони і поведену, починаючи троха з низу лівого стовпика до половини правого.

о — має загально вузкий вид. Та на початку слів і киноварне має иншу форму. Звичайно має таке **о** ще й одну точку в середині, але буває киноварне **о** також без точки. Широке **о** — хоч рідко — подибуєть ся вже й у найдавніших наших пам'ятках.

т — подібне до нинішнього друкованого, т. є перехрестя з кінчиками зверненими в долину; оба кінчики однаково довгі, невеличкій остро закінчені.

у — має виключно форму оу. Буква о в сій комбінації все вузка.

В букві ц долішня риса виступає досить далеко поза лінію, негруба й остро закінчена.

ч — має вид правильної, дуже гарно виконаної чашечки. Верхня частина досить глибока, її кінчики вповні сіметричні й красно заокруглені. Се старе ч і з XIII в.; воно, беручи загально, опісля пропадає, а його місце заступає розколений війок. Виключне уживанє ч типу круглавої чашечки в нашій пам'ятці має важне палеографічне значінє.

ы — зложене виключно із ь та і, як звичайно в XII—XIII в. Від і трохв над серединою йде невеличка горизонтальна риса в сторону ь.

ѣ — одиноке з усіх букв вистає дещо понад усі букви. Та се ледви помітне й не переведене консеквентно.

ю — має позему рису тільки незначно підвишену над серединою.

ѣ — має вид: ѣ і ѣ. Перше пишеть ся звичайно на початку слів та по самозвуках, останнє після співзвуків. Та повної консеквенції тут нема, бо пр. у пс. 111. бачимо: ѣ ко, де, що правда, ѣ киноварне. Риса, що лучить і та ѣ, має часами ще невеличку перекладинку, звичайно по середині.

ѣ — має вид звичайного грецького ѣ, але часто воно заступлене буквами: пс. Знаходимо його тільки в киноварних заголовках.

ѣ — має береги вигнені, сіметричні, а середня частина низька.

Вкінці зазначу одну графічну помилку, справлену таки самим переписчиком. Се буква ѣ у слові зѣмѣѣ, пс. 112, де ѣ змішане з ѣ.

Букви, як сказано, скрізь „малі“. Вземок творить тільки киноварне р у слові: рѣзѣмѣѣ — зараз на першій стороні.

Лишаєть ся поговорити ще про значки. Наголосів нема ніяких, як взагалі у старих рукописах. Тільки одно слово: вѣкѣ у 111-ім пс. має якийсь значок над ѣ і то два рази. Так само нема над буквами ніяких значків окрім титл. Титл тих загалом не дуже багато, а характеристичне, що коли при них випадє с, то воно все пишеть ся на горі. Отсі слова знаходимо під титлами (крім чисел) 1-шій л.: сѣѣ, гѣѣ, вѣѣ, (двічі), пѣѣ, дѣѣ, вѣѣ, гѣѣ (двічі), вѣѣ, вѣѣ, вѣѣ, сѣѣ, вѣѣ, сѣѣ, сѣѣ, сѣѣ; оборот: вѣѣ, вѣѣ (двічі), гѣѣ, гѣѣ, (тричі), вѣѣ, вѣѣ,

слїцю, гѣ (двічі), нѣсѣмъ, вѣ, нѣси, мтрѣ, џлмѣ, излѣк, вѣ, стїи, излѣ; 2-гий л.: гї (тричі), срѣе, срѣѣмѣ, срѣе, мѣтѣ, спѣнїе; оборот: гѣлхѣ, цѣри, гї (двічі); 3-тий л.: гї (двічі), вѣрволи, дїа (двічі), срѣца, срѣе, вѣ, спѣоу сѣ; оборот: вѣго, спѣнїе, мѣти; малі відривки: вѣ. Отже всѣх 27 слів під титлами, і то не все консеквентно. Знаком скороченя в проста тоненька риса, звичайно в обома краями грубшими. Часами має вона на середині перекладинку, а часами, як згадано, підписане с. Декуди виконана вона недбало. Такий сам значок стоїть ще й над числами і то тільки раз над середньою буквою-числом.

Інтерпункція слабо розвинена. Слова зовсім не відділені від себе, а тільки зазначений кінець стиха, може тому, що рукопис призначено для церковного ужитку. Стихи відділені чотирма точками : : : . В киноварних заголовках знаходимо ще й поодинокі точки після кожного слова на середній між лініями.

На основі цих палеографічних даних можна припустити, що наш рукопис писаний найранше в другій половині XIII в., а найпізнійше в самім початку XIV в. Я особисто стою більше за XIII в.

III. Текст.

Тепер репродукую текст зовсім у таким виді, як він заховався, значить, кінчаючи кожду стрічку там, де вона кінчить ся в ориґіналі та заховуючи докладно всякі знаки. Тільки слова злучені в рукописі разом, розділяю окремо. Текст складають уривки псалмів: 110 9—10; 111 1—9; 112 (цїлий); 113 1—4; 118 30—42; 44—56; 107—129. Отже в цїлости заховав ся тільки один псалом 112, а з інших найповнійше ще 113.

Перший листок ¹⁾.

стѣ и страшно има єго : :
 зачало прѣмощности страхѣ гнѣ : :
 Разоумѣ же вѣтѣ всѣмѣ творащимъ и : :
 и хвала єго прѣтвѣнѣтѣ вѣ вѣкѣхъ вѣка : :
 памѣтѣ · двѣтѣ · рѣи ·
 вѣжнѣтѣ моужѣ воши сѣ гѣ : :
 вѣ заповѣдѣхъ єго вѣсхоощѣтѣ зѣло : :
 силно на земли воудѣтѣ сѣмѣ єго : :
 родѣ правѣхъ вѣвѣтѣ сѣ : :
 _____

¹⁾ Разом із сими маленькими відривком, що його вирізано в листку.

слава и бѣтство въ домоу ѿго .:.
 и правда ѿго прѣтываетъ въ вѣкы вѣка .:.
 восни во тѣмъ свѣтѣ праведнымъ .:.
 матвѣ и щедрѣ и правденѣ .:.
 блѣтѣ моужѣ милоути и дая .:.
 расмотритъ словеса свои на соудѣ .:.
 яко въ вѣкы не подвижитъ са .:.
 въ память вѣчноую боудетъ праведникъ .:.
 отъ слоуха зла неубонть са .:.
 готово срѣце ѿго оуповати на гѣ .:.
 оутверди са срѣце ѿго не подвижитъ са .:.
 донѣдеже возвреть на врагы свои .:.
 расточи дастъ оубогымъ .:.
 и правда ѿго прѣтываетъ въ вѣкы вѣка .:.
 роутъ ѿго възнесетъ са въ славу .:.
 грѣшникъ оузъри[т]¹⁾ и прогнѣваетъ са .:.

Оборот.

с[л²]а · ²⁾ џ[л]м[ъ] · ³⁾ двѣтъ · рѣи ·
 Хвалите отроци гѣ хвалите има гнѣ .:.
 боуди има гнѣ блѣно Ѡселѣ и до вѣка .:.
 отъ вѣстока слѣцю и до западѣ .:.
 хвалѣно има гнѣ .:.
 въсоукъ надъ всѣми изыкы гѣ [.: .]⁴⁾
 надъ неѣы слава ѿго .:.
 кѣто яко гѣ вѣ нашѣ житѣи на въсоукыхъ .:.
 [и]⁵⁾ на съмѣрѣныи призираи [.: .]⁵⁾
 ... нѣси и на земли .:.
 [в]ъздвизаи⁵⁾ Ѡ земля ница .:.
 и Ѡ гноица възноса оубога .:.
 да посадиши са съ князи .:.
 съ князи людии своихъ .:.
 въселаша неплодѣе въ домѣ .:.
 мѣръ о чадѣхъ веселашю са .:.
 џ[л]мъ · двѣтъ · рѣи ·
 Бѣ нсходѣ излѣк Ѡ егоупѣта .:.
 домоу никоваи из людии варѣварѣ .:.

1) Се слово трудно відчитати: т — видерте во всѣи, а къ нас ледве примѣтну рису на дѣво, однак уже без зубца.

2) л — во всѣи нечитке. 3) Зачеркненіи буквы нечиткі.

4) в на початку стрічки й точки виливали. 5) Те саме.

вѣи иудѣи стѣни его .:.
 изль область его .:.
 море видѣвъ побѣже .:.
 иерданъ възврати са къспать .:.
 горы възвыграша са акы шени .:.
 и холми акы агньци .... вѣчни .:.

Другий листок.

ихъ не забѣхъ .:.
 прилѣпихъ са съвѣдѣнии твоихъ ѣи
 не посрами мене .:.
 поутѣи заповѣди твоихъ текохъ югда
 рашири срѣе мое .:.
 законъ положи мнѣ ѣи поутѣ оправда
 ни твоихъ къзицю его конноу .:.
 въразоуми ма испытаю законъ твои
 и съхраню и всѣмъ срдѣемъ моимъ .:.
 настави ма на стѣзю заповѣди твои
 хъ яко тон възсхотѣхъ .:.
 приклони срдѣе ко съвѣдѣнны тво
 и а не въ лихонмство .:.
 Фвтррати очи мои да не видита соуетѣи
 въ поутѣ твоимъ живи ма .:.
 постави ракоу твоємоу слово твоє къ стра
 хъ твои .:.
 Фими поношѣныє іеже нѣкпншева
 хъ яко повелѣнны твои ваѣа .:.
 се възждеаѣхъ заповѣди твоихъ пра
 вдою твоєю живи ма .:.
 приди на ма мѣтъ твои ѣи и спсѣныє тво
 е по словеси твоємоу .:.
 и Фвѣщаю поносащимъ мнѣ слово
 Малий відривок.

... есе истинна до

... ты твои оуповахъ .:.

Оборот другого листка.

и съхраню законъ твои присно къ вѣкы
 и къ вѣкы вѣка .:.
 и хожухъ въ пространствѣ яко заповѣ
 ди твоихъ възискахъ .:.
 и глѣхъ о съвѣдѣнии твоихъ прѣдъ црци
 не стыдахъ са .:.

и поучахъ сѧ въ заповѣдехъ твоихъ и
же възлюбихъ зѣло .:.
и въздвиг... роуцѣ мои къ заповѣде
мъ твоимъ иже възлюбихъ и глагола
хъ сѧ въ оправданнихъ твоихъ .:.
помани слово раба твоего о нѣмъ же
оупованье даде ти .:.
се ма оутѣши во смѣрѣньи моемъ яко
слово твое живи ма .:.
горди законъ прѣстоупающу вѣкамъ
ѿ закона же твоего нѣ оубоухъ сѧ .:.
помануухъ соудьбы твои ѿ вѣка ти и
оутѣшихъ сѧ .:.
печаль приять ма ѿ грѣшникъ оста
вляющихъ законъ твои .:.
... кѣмъ бѣху мнѣ оправданья твои
... а мѣстѣ пришестьства моего .:.
... мноухъ въ нощи има твое ѿи и съ...
... нихъ законъ твои ...¹⁾.

Малый відривок.

си бѣ²⁾ мнѣ яко о ...
възискахъ .:.

Третій листок.

съмѣрихъ сѧ... ти живи ма по
словеси твоему .:.
вольныи оустомъ моимъ благоволи ти
и соудьбамъ твоимъ наоучи ма .:.
дша моя въ роукоу твоею военноу зако
на твоего не забыхъ .:.
положиша грѣшници съть мнѣ и ѿ
заповѣдани твоихъ не заблудихъ .:.
наслѣдовахъ съвѣдѣнья твои яко
въ вѣкы радование срѣца моего соуть .:.
приклони срѣце мое сътворити опра
вданья твои въ вѣкы за вѣзданья .:.
законопрѣстоупники възненаки
дѣхъ законъ же твои възлюбихъ .:.

¹⁾ В останньому рядку букви від половини або й більше відрізані.

²⁾ Надстрічного зв'язку у відривку нема, бо як раз ту він витятий.

помощникъ мой и заступникъ м...
 и яси ты на словеса твоа оуповахъ ...
 оуклоните сѧ ѿ мене злобиви исп...
 тающие заповѣди бѣ моего ...
 прими мѧ по словеси твоюмоу и жи
 въ боуду не посрами мене ѿ чаша
 я моего ...
 помози ми и спсоу сѧ и поучю сѧ въ о
 правданнхъ твоихъ коню ...
 ...чьжилъ яси всѧ ѿстоупающа

Оборот.

грѣшныа земли сего ради възлю
 бихъ съвѣдѣния твоа
 пригвозди страск твоюемъ плоть мою
 ѿ повелѣния твоихъ оубоахъ сѧ ...
 сътвори соудъ и правдоу не прѣдан
 же мене обидѣшимъ мѧ ...
 пожди раба твоего въ блго да не окле
 вѣтають мене горди ...
 очи мои скончаста сѧ во спсѣныя тво
 я и въ слово правды твоея ...
 сътвори съ рабомъ твоимъ по мѣти
 твоея и оправданнємъ твоимъ
 налучи мѧ ...
 рабъ твои ясмь азъ въразоуми мѧ
 и оувѣмъ съвѣдѣния твоа ...
 ...ѣмъ сътворити гѣи и разорити за
 конъ твои ...
 ...го ради възлюбихъ заповѣди тво
 я паче злата и тоумпазны ...
 ...го ради ко всѣмъ заповѣдемъ тво
 имъ направлахъ сѧ всакъ поуть
 неправды възненавидѣхъ ...
 ...ивна съвѣдѣния твоа сего ради и
 ...ытаеть душа моя.

Малі відривки.¹⁾

1) ...рани твоихъ ...зѣла яко на...оу
 и не ѿими ѿ мене ... им...

¹⁾ Обороту не означуемо окрежо.

- 2) ...ВНМ .:· ... СЛОВО...
 3) ... ІЄ... ОС... ... ДЬБ...
 4) с.. ПРАВ...

III. Г р а м а т и к а.

А. Фонологія.

1. Глухі ь та ъ.

Глухі ь та ъ знаходять ся в стані повного упадку і церковно-славянській традиції часто не відповідають. Правда, в цілій пам'ятці видно намагане переписчика задержати якусь правильність в уживанню глухих не тільки на кінці слів, але і в середині, та се йому очевидно не вдасть ся і він робить раз-у-раз неконсеквенції.

В відділі глухих сеї пам'ятки бачимо ось які прояви:

а) Глухих нема там, де ми надіяли би ся їх по церковно-славянській традиції. Сї прояви можна зібрати в такі групи:

а) ь нема у пріменнику, що кінчить ся співзвучком — що правда тільки раз: из людин (113 пс.). Вагу сеї прояви зменшає ще й те, що вона відповідає подекуди й церковно-славянській традиції, бо як раз у церковно-славянській Синайській Псалтирі читаємо на тім самім місці: из людє¹⁾. Помінаємо ту обставину, що пріменник о т ь пишеть ся в нашім пам'ятнику постійно: Ѡ (крім одного висмку).

б) Глухі випадують часто в середині слів: страшно 110 пс. (цер.-сл. страшѢно); правда 111 пс. — двічі (цер.-слав. правѢда), хоч в другого боку читаємо: правѢдоу 118 пс.; правѢды 118 пс.; правѢдою 111 пс. Далше: правѢдникъ 111 пс. (цер.-слав.: правѢдникъ або й із нєм: —вѣдѣн—); зла 111 пс. (цер.-слав.: зѢлѣ); грѣшникъ 111 і 118 пс. (цер.-слав.: грѣшѢникъ), але й в: грѣшѢници 118 пс.; всѣми 112 пс. (цер.-слав.: вѢсь); всѣ 118, всѣмъ 118, всѣмъ 118; князи 112 пс. — двічі (цер.-слав.: кѢнѣзь і без ѣ); иєрданъ 111 пс. (цер.-слав. иєрдѢданъ і без ѣ); шкни 113 пс. (церк.-слав. овѢнѣ); оправдани 113 пс. (цер.-слав.: оправѢданиє) супроти: оправѢданиємъ 118 пс., оправѢданиа id., оправѢданихъ id. (двічі), оправѢданьки id.; мнѣ 118 пс. — чотири рази (цер.-слав.: мѢнѣ); смѣрѣньки 118 пс. (цер.-слав.: сѢмѣрѣннє) супроти: сѢмѣрѣнѣи 112 пс. сѢмѣрихъ сѣ 118 пс.; злобни 118 пс. (цер.-слав.: також:

¹⁾ Psalterium Glagolski spomenik Monastira Sinai Brda Izdao Dr. Lavoslav Geitler. U Zagrebu 1883, стр. 254.

Н СЪДРАНКЪ ЗАКОНЪ ТВОИ ПРИСНОВЪ ВЪ КЪ
 Н ВЪ ВЪТ КЪ ВЪ КА .:

И ДОЖАДЪ ВЪ ПРОСТРАНЬ СТВЪ ТЯ КО ЗА ПОВЕ
 ДНИ ТВОИ ДЪ ВЪ ЗНСКА ДЪ .:

И ГЛАДЪ ОСЪВЕДЕННИ ТВОИ ДЪ ПРЪДЪ ЦРН
 НЕ СТЪ ДА ДЪ СЯ .

И ПО ОУА ДЪ СЛЪ ВЪ ЗА ПОВЪ ДЪ ТВОИ ДЪ ТЯ
 ЖЕ ВЪ ЗА ОУЕНА ДЪ ЗЪЛО .:

И ВЪ ЗДЪ ХИ ГЪ РОУ ТЪ МОИ КЪ ЗА ПОВЪ ДЪ
 МЪ ТКОИ МЪ ГА ЖЕ ВЪ ДИ ОУЕНА ДЪ И ГА ОУ МА Д
 ГЪ СЖИ ВО ТРА ВЪ ДА И И ДЪ ТВОИ ДЪ .:

ПОМЖИ ШО О ВО РА БЪ ТВОИ ГО О Н ТМЪ ЖЕ МН Т
 О АГО И А И В И ДА ДЪ ВЕСИ .:

СЕМЖОУ ТЪ ШИ ВО СМ ТРЪ МЪ И МО КЪ МЪ ВЪ КО
 М БО ТВО КЪ ЖИ В И МА .:

ГОРА ИИ ЗАКОНЪ ПРЪ СТОУ ПА ДЪ ОУ ВЪ ЛЬ ИИ
 О ЗАКОНА ЖЕ ТВОИ ГО И ТОУ БО И ДЪ СЯ .:

ПО МА И ОУ ДЪ СОУ ДЪ БЪ И ТКОИ О ВЪ КА ТИ И
 ОУ ТЪ ШИ ДЪ СЯ .

УА ЛЪ ПРИ И ТЪ МА О Е Р Т ШИ И КЪ О С Т А
 В Л А И Ш И ДЪ ЗАКОНЪ ТВОИ .:

Ъ КО А Б Л А Ц И И Т О П Р А К Ъ Д А И В И ТВОИ
 М Е С Т Т П Р И Ш Е И Л Ъ С Т В Ъ М МО КЪ РО .:

НОУ ДЪ ИЪ И ОУ И П М А ТВОИ ГИ И СЪ

зловикъ без ъ); всакъ 118 пс. (цер.-слав.: вѣсѣкѣ, вѣсакѣ). Як бачимо, примірів пропущення глухих у середині слів не багато, бо ледви 18. Отже переписчик був дуже добре ознайомлений із церковно-славянською правописною традицією, хоч декуди брала таки верх очевидно його рідна жива мова. Та з другого боку і в найстарших церковно-славянських пам'ятках, отже в X—XI в. бачимо нераз такі прояви, хоч розумієть ся, не так часто.

γ) Окремо належить піднести брак ъ після л у слові: силно 111 пс. Стверднене л відповідає в сьому слові по частині й церковно-славянській традиції, бо пр. у Синайській Псалтирі читаємо на тій самій місці: Силъно¹⁾, але може се бути і вплив живої мови, тим більше, що ъ не перейшло у ѣ, а таки зовсім затратило ся.

До стверднення співзвуків належить по частині ще зачислити: єгоупѣтл 112 пс. місто цер.-слав. єгоупѣтл (Синайська Псалтир має на сьому місці: єгипѣтл)²⁾; донѣдѣже 111 пс. (цер.-слав.: донѣдѣже) і оузѣритъ 111 пс. (цер.-слав.: оузѣрѣти або й без ѣ).

б) Ї уживанню глухих при плавних бачимо отей прояви:

а) рѣ в середині слова находимо тільки раз: карѣкарѣ 112 пс. — згідно із цер.-слав. рукописами.

б) Споруки: Cons. + ор + Cons. і Cons. + єр + Cons. — очевидно виперли в нашій пам'ятці цер.-слав.: Cons. + рѣ + Cons. і Cons. + рѣ + Cons., бо не знаходимо ні одної такої споруки: оутверднса 111 пс. (цер.-слав.: оутверѣдити), холми 113 пс. (цер.-слав.: хлѣмѣ), гордни 118 пс. (двічі) (цер.-слав.: грѣдѣ) і може ще: слицю 112 пс., срдѣце 111 пс. (двічі) і всі форми того слова.

в) На місці глухихъ ѣ, ѣ бачимо о, є ще в таких разях:

а) в середині слів: оуповати 111 пс. (цер.-слав. оупѣвати), оуповахѣ 118 пс. оупованіє 118 пс. (цер.-слав. оупѣваніє), плоть 118 пс. (цер.-слав. плѣтъ). Наша пам'ятка знає також ѣ, ѣ в середині слів у значіню: о, є пр. стѣзю 118 пс. Таку заміну глухихъ ѣ, ѣ чистими бачимо й у давніх церковно-славянських пам'ятках — і то де в яких уже досить вчасно передовсім там, де слідували два склади із глухими, але про часте уживанне чистих замість глухих, як у нас, там не може бути й мови.

б) У приєменках: кѣ, кѣ — чи вони є окремі слова, чи приставки: косиа 111 пс., ко 111 пс. і 118 (тричі) ко 118 пс. Такі приміри знайдемо і в старших церковно-славянських рукописах.

¹⁾ Geitler, op. cit., стор. 252. ²⁾ Geitler, op. cit., стор. 254.

Можемо сюди ще зачислити слово: кониоу, яке тільки в такій формі являється в нашій пам'ятці супроти церковно-славянського *кѣниж*. Виходить отже, що в нашій пам'ятці уживаються такі привієвники: *кѣ, сѣ, кѣ*, майже все із *ѣ* (близько 60 разів супроти зникаючого числа вчислених і то таких, які стрічаємо і в церковно-славянській мові, пр. у Синайській Псалтирі).

є) Дуже часто являється *ѣ* замість *и* у сполуках: *кѣ* — *нѣ*, *кѣ* — *ни*, *кѣ* — *ни*. Ці форми виступають разом побіч себе: *сѣкѣдѣниѣ* (двічі), *поношѣниѣ*, *повелѣниѣ*, *спѣниѣ* (двічі), *оупованѣ*, *сѣмѣрѣниѣ*, *оправданѣ*, *пришєльствѣ*, *кѣзданѣ* супроти: *сѣкѣдѣнии* (двічі), *оправданіихѣ* (двічі), *оправданіи*, *сѣкѣдѣнии* (тричі), *повелѣнии*, *оправданіємѣ*, *тоумпази* і *вкѣнці радваніє* — всі приміри у 118-тому пс.

д) Перед енклітичним заіменником *и* бачимо раз замість *ѣ* — *ѣ*: *творѣши мѣ* у 110 пс. Це проява, яку стрічаємо і в церковно-славянських пам'ятках, характеристична прикмета південно-руських пам'яток, бо в північних вона незвичайно рідка.

2. Буква *ѣ*.

Ніколи не стоїть вона в значіню *и*, як се бачимо у стародавній ще більше в середньо-болгарських пам'ятках. Звукове значінє цієї буковки в нашій пам'ятці можна означити переважно як сучасне українське *і*, *ї*, а часами може й як *іє*. В сій області бачимо ось які прояви:

а) Замість церковно-славянського *ѣ* бачимо декуди в нашій пам'ятці *ѣ*. Тут визначають ся ось які групи явищ:

а) Різні відмінки, що в цер.-слав. кінчать ся на: *ѣниѣ* мають тут деколи закінченє: *ѣниѣ*: *поношѣниѣ* 118 пс.; сюди мабуть треба зачислити ще й *сѣмѣрѣниѣ* 118 пс., хоч і цер.-слав. мова має тут також *ѣ*.

б) У відмінї заіменників: *Loc. sing. заіменника и: о нѣмѣ* же 118 пс.

γ) Імена власні грецького походженя: *иудѣ* 113 пс. По части відповідає се й церковно-слав. традиції, бо в Синайській Псалтирі читаємо на сьому місці також: *иудѣ*¹⁾.

δ) Переченє *нѣ* замість *нѣ* і самостійно і як приставка: *нѣпѣшевахѣ*, *нѣоубогахѣ см* — оба приміри у 118 пс.

ε) Окремо стоїть слово: *кѣльми* 118 пс. замість: *кѣльми*.

¹⁾ Geitler, стор. 254.

Як бачимо, наша Псалтир виявляє не малу схильність до уживання **ѣ** замість **є**.

б) Значно рідше подибуємо **є** замість **ѣ**: **прѣѣвляєть** 110 пс. (цер.-слав. **прѣѣвкати**), хоч в **й**: **прѣѣвляєть** 111 пс. (двічі); **сѣмѣрєнны** 112 пс. (цер.-слав. **сѣмѣрєнъ**).

3. Інші звукові прояви.

а) В області вокалізму стрічаємо ще такі замітніші прояви:

а) Носових цер.-слав. самозвуків: **ж**, **л** не знає наша пам'ятка, а вживає замість них руських: **оу**, **и** (згідно **л** в тім самім значінні).

б) Писанє грецьких слів: **єгоупѣта** 113 пс., **тоумпазны** 118 пс. Се відповідає грецьким: *αἰουπιος*, *τομαζιον*. Отже грецькому *υ* відповідає ту **оу** — звичайна проява. Що до другого слова, то мабуть помішано його з *τομπαλον* (цер.-слав. **тѣпанъ**) — відси **й** пішло се — **оу** **л**.

γ) Інтересна форма: **вѣзѣграша сѣ** 113 пс. (пр. Синайська Псалтир має тут **вѣзѣграшѣ сѣ**¹⁾).

б) Примірів першого повноголосу не знаходимо в нашій пам'ятці. Відповідні слова мають тут іще давніший вид: **прѣѣвляєть** 110 пс.; **прѣѣвляєть** 111 (двічі); **посрами** 118: **сѣхраню** 118 і т. д.

б) В області консонантизму:

а) Після гортанних **г**, **к** знаходимо постійно **ѣ**: **вѣвѣкѣ** 110 пс., на **вѣгѣ** *ibid.*, **изѣкѣ** 112, **вѣсокѣхѣ** *ib.*, **лѣкѣ** 113 (двічі) і т. д.

б) Шипячі: **ж**, **ч**, **ш**, **щ** та звук **ц** знаходимо часто в злучі з м'якими. І так стрічаємо: **жѣ**, **шѣ**, **чѣ**: **моужѣ** 111 пс., **нашѣ** 112, **вѣчѣноу** 111, **жи**, **чи**, **ши**, **щи**, **ци**: **подвижить сѣ** 111 пс., **растѣчи** 111, **овѣчи** 112, **рашири** 118, **творѣщимѣ** 110, **отроци** 112, **лгнѣци** 112 і т. д.; **чю**, **щю**, **цю**: **пооучю сѣ** 118 пс., **весѣлащю сѣ** 112, **вѣзищю** 118, **слищю** 112; **шѣ**, **чѣ**: **поношѣннє** 118 пс., **роуцѣ** 118. Шипячих із **ѣ** або **ѣ** нема зовсім, хоч в **й** тверді навіть супроти цер.-слав.: **страшно** 110 пс., **грѣшникѣ** 111 і т. д.

γ) Тверде **л** у згаданім примірі: **силно** 111 пс.

б) Випад співзвуків: **рашири** 118 пс.; **расмотритѣ** 111 і *ни*. — згідно з церковно-слав. мовою.

є) М'яченє губних відбуваєть ся при помочі додана м'якогого **л**: **зѣмла** 112 пс., **никовли** 113, **глоумлахѣ сѣ** 118, **оставляющихѣ** *ib.* В церковно-слав. мові такого **л** деколи нема.

¹⁾ Geitler, op. cit., стор. 254.

ζ) Мягке з із г. Наша пам'ятка знає тут лише стьзю 118 пс. (Синайська Псалтир: стьзж¹⁾).

η) ж замість цер.-слав. жд: хожлхъ 118 пс.

θ) На окрему увагу заслугує слово: пришельствья 118 пс., коли се не помилка, бо і писане так, що відбиває від почерку рукопису.

Вкінці треба ще зазначити, що наша пам'ятка не знає злуки ал, а замість неї уживає постійно: ла — пр. чашья 118 пс.

В. Морфологія.

У відмінні слів бачимо окрім деяких згаданих при фонології ще ось які цікавіші прояви:

1. Іменники.

а) У neutr. gen. sing. ю замість цер.-слав. а: слїцю 112 пс.; gen. pl. мягких ни (наша пам'ятка взагалі любить ся в уживаню ни в рїзких відмінках та іменниках): опрданїи і нн. 118 пс.; dat. pl. твердих має ще цер.-слав. закінчене: омъ: оустомъ 118 пс.

б) а — деклінація:

Nomin. sing. має деколи закінчене: н зам. ѡ — як і декуди в цер.-слав.: нюдъки 113 пс., стїи іб.; gen. sing. мягких має зам. цер.-слав. ѡ (=jε) руське: ѡ (=ja): ѡземля 112 пс. (цер.-слав. земля); асс. sing. ю зам. цер.-слав.: ѡ (ж): стьзю 118 пс.; цікаве захованє loc. dual.: къ роукоу троюю 118 пс.

в) і — деклінація:

а) Крім одної форми: поути 118 пс. всі інші мають є або н. Dat. plur. все: запокдѡмъ, loc. pl.: запокдѡхъ а gen. pl.: запокдїи, ніколи є, як пр. у Синайській Псалтирі. Отже переважає наклін до уживаня чистих замість глухих.

б) Dat. sing. masc. — (є)ви: ѣви 118 пс.

в) Із ѱ-ниѡв знаходимо тільки слово: домъ у формах: loc. sing. къ домѡу 111 пс., gen. sing.: домѡу 113 згідно з церковно-слав.

г) Із ѱ-ниѡв бачимо також тільки одно неплодъ у формі: неплодъке 112 пс.

е) У співзвуккових пнях зазначимо хіба постійне уживанє loc. sing. словєси, нѣси — зам. звичайнїйшого закінченя: сє, хоч си і сє мїняють ся вже і в цер.-славянщинї.

¹⁾ Geitler, стор. 267.

2. Прикметники.

Прикметники знають у gen. і dat. pl. тільки стягнені форми, повних уже не стрічаємо. Отже gen. pl. правыхъ 111 пс., dat. pl. праведнымъ ib., оубогымъ ib.

3. Дієслова.

а) Форми дієслів мають у 3-тій ос. sing. і plur. все закінчене ть, а ніколи цер.-славянське ть. Отже в нашій Псалтирі: прѣктыкають 110 пс., вьсхощють 111, коудють ib., влѣвють сѧ ib., прѣктыкають ib., расмотрить ib., подвижить сѧ ib., оубконтъ сѧ ib., козьритъ ib. і т. д.

б) Imperfectum має тільки стягнені форми (аја = а): хожахъ 118 пс. (цер.-слав. хожаахъ), влхуу (цер.-слав. вѣаху) і т. д.

в) Participia відмінюють ся як і прикметники тільки в стягнених формах. — Цікава форма partic. испытаяю 118 зам. цер.-слав. испытая.

г) 1-ша ос. sing. praes. має закінчене: ю у словах: вьзицю (цер.-слав. вьзиштж), сьхрланю (цер. слав. сьхрланж), поучю сѧ (цер.-слав. поучж) — отже ю стоїть зам. цер.-слав. жи.

д) Вкінці треба піднести dualis: видита 118 пс.

Отсе найважливіші фонольоґічні й морфольоґічні прояви в нашій пам'ятці.

Отсі граматичні дані заводять нас тудиж, куди завела й палеоґрафія: у другу половину XIII або початок XIV в. Дальше посувати час написання нашої Псалтирі нема ніякої причини. В сій гадці утверджують мене передовсім прояви в області глухих. При тім може служити деякою вказівкою і слово: цѣри 118 пс., де с надстрічне вказує, що се слово треба читати цѣсри. А по XIII віці се слово гине і на його місце приходить стягнене із попередного царь.

Мова пам'ятки в головній основі церковно-славянська, та в ній уже багато елементів чисто руських і то південно руських. Так отже пам'ятка написана мабуть на тій території, де її знайдено, т. є в теперішній Галичині або близько Галичини. На се вказувала б і будова букв, зближених до Христинопільського Апостола. Значить, се нова пам'ятка українського письменства XIII—XIV в.

IV. Уваги до тексту.

Тепер ще кілька слів про сам текст. Не хочу давати тут детальних порівняних студій, але порівняне із Синайською Псалти-

рею напрошуеть ся само. Отже наш текст ріжнить ся де в чім від Синайського. Помінаючи граматичні ріжницї бачимо такі важніші відмінї:

Псалтир Лисяка.

Синайська Псалтир¹⁾.

110-тій псалом.

Зачало прѣмудрости...

10. Поконь прѣмудрости...

...творацимъ и.

...твораштїмъ ѿ...

и хваляго ...

vasat Хвала его...

...въ вѣкы вѣка.

...въ вѣкъ вѣкоу.

vasat.

1 ПЛЮЮЩІ.

111-тій псалом.

...богатство въ домоу...

3... богатство vasat домоу...

...въ вѣкы вѣка.

...въ вѣкъ вѣкоу.

свѣтъ правды мѣ.

4... свѣтъ правды мѣ.

ако въ вѣкы

6. вѣко въ вѣкъ...

расточи vasat дастъ...

9. Расточи и дастъ...

и правда его прѣтворяеть

vasat правда емоу прѣтворя-

въ вѣкы вѣка.

ваетъ въ вѣкъ вѣкоу.

112-тій псалом.

Вселѣ и до вѣка.

2... штъ селѣ въ вѣкы.

отъ вѣстока сѣню и до ...

3. отъ вѣстокъ (слѣ)нца

vasat до...

...посадить и съ...

8... посадить и съ...

мрѣ о чюдѣхъ веселящю

9. мрѣ о чюдѣхъ веселяш-

сѣ.

те сѣ.

113-тій псалом.

Бъ исходъ излѣк...

1. Бъ исходъ и излѣк...

vasat иерданъ...

3. и иерданъ...

118-тій псалом.

...твоихъ vasat възицю...

33... твоихъ и възискъ...

...рабоу твою емоу...

38... рабоу емоу...

vasat Приди...

41. I приди...

и ѿвѣщаю...

42. vasat ѿвѣштаю...

въ вѣкы и въ вѣкъ вѣка.

44... въ вѣкъ и vasat вѣкъ

вѣкоу.

въ пространствѣ...

45... въ широтѣ...

vasat не стѣдахъ сѣ.

46. и не стѣдахъ сѣ.

...възлюбихъ зѣло.

47... възлюбихъ vasat.

...слово vasat раба

49... слово твоє раба...

¹⁾ Числа означенї у Гайтлера. Розстрїленї слова відміннї.

...нѣ оубоухъ сѧ.
 ...оустомъ моимъ...
 ...воиноу васѧ закона...
 ...свѣдѣньмъ твоимъ яко
 въ вѣкы радование
 ... въ вѣкы...
 помощникъ мои н...
 ...ми и спсѡу...
 ...повелѣнии васѧ твоихъ
 оубоухъ сѧ.
 сътвори...
 ...прѣдъ мене
 ...сконьча сѧ...
 ...разорити...
 ...всѧкъ поутъ неправъ-
 дъ...
 ...истытѧють дшѧ...

51... не оуклонихъ сѧ.
 108... оустъ моихъ...
 109... въ[нѣ]нжѣ закона...
 111... свѣдѣннѣ твоѣ
 въ вѣкы:) ꙗко радова-
 ннѣ...
 112... въ вѣкы...
 114. Помощникъ васѧ і...
 117... ми гсѣи...
 120... повелѣни бо твоихъ
 боухъ сѧ.
 121... Сътворихъ
 ...прѣдаждѣ мене...
 123... сконьча сѧ
 126... разоришь...
 128... весь пѣтъ неправъ-
 днѣ...
 129... испытѧ дшѧ.

Отсе різниці між нашим текстом і найстаршим відомим нам славянським; треба признати, що сі різниці не надто великі. Наш переписчик відписував безперечно із церковно-славянського тексту і зміняв його по тодішнім звичаям, та в головному держав ся свого звірця.

IV

M-56613

2np.

Ярослав Гординський.

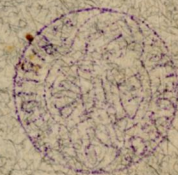
УРИВОК ПСАЛТИРИ

XIII—XIV В.

Відбитка з «Записок Наук. Тов. ім. Шевченка» т. CVI.

У ЛЬВОВІ, 1912.

191031

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка.

191031